

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Son 1/S. Jild 4.

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/1 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сейтов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

МУНДАРИЖА**07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ**

<i>Fayziyev O'rinboy Toshmuhammad o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA ALOHIDA TA'LIM EHTIYOJIGA EGA BO'LGAN INSONLARNI IJTIMOIIY HIMOYALASH SOHASIDAGI ISLOHOTLAR	9-16
<i>Эсонов Зиёдбек Юлдашевич</i> ФАРФОНА ВОДИЙСИ МИНГ ЎЗБЕК УРУҒИ МАНБАЛАРИ ТАРИХИДАН	17-22
<i>Rajarov Mardonbek Qosimboy o'g'li</i> AFRIG'IYALAR SULOLASI TARIXINING TURK TILLI TADQIQOTLARDA YORITILISHI	23-26
<i>Исмоилова Нигорахон Усмонжановна</i> НАЛИВКИН И ЕГО СВЕДЕНИЯ О ТУЗЕМНОЙ ЖЕНЩИНЕ	27-34
<i>Мирхакимова Феруза Холдоржон кизи</i> ВЗГЛЯД В ИСТОРИЮ МЕМОРИАЛЬНОГО МУЗЕЯ САДРИДДИН АЙНИ	35-40

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Zhao Rong</i> RESEARCH ON THE CONSTRUCTION OF CORE CURRICULUM STANDARDS FOR CROSS- BORDER E-COMMERCE MAJORS BASED ON HIGHER VOCATIONAL EDUCATION IN INNER MONGOLIA	41-48
<i>Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li</i> FARG'ONA VILOYATIDA AGROTURIZM FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA RESURS SALONIYATINI VAHOLASH	49-58
<i>Malikova Gulhayo Turdali qizi</i> TIJORAT BANKLARDA INVESTITSION FAOLIYAT TAHLILI	59-64
<i>Maxmudov Anvarjon</i> SOLIQ HUQUQBUZARLIKLARINI TARKIBI, SHAKLLANISH MANBALARI VA ULARNI IQTISODIY MOHIYATI	65-75
<i>Мухитдинов Ахрор</i> РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТДА ЯГОНА МАРКАЗЛАШГАН ДИСПЕТЧЕРЛИК ХИЗМАТИНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШ УСУЛЛАРИ	76-82
<i>Jurayev Xusan Atamuratovich</i> KORXONANI MOLIYAVIY SOG'LOMLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	83-89
<i>Butunov Shaymardan Berdiyrovich</i> NOANIQLIK ORQALI HARAKAT QILISH: IQTISODIY BEQARORLIK SHAROITIDA MOLIYAVIY TAHLIL	90-96
<i>Islomova Mohlaroyim Inomjon qizi, Ortiqova So'g'diyona Abdusodiq qizi, Abdurahimova Zulhumor Azimjon qizi</i> TURIZM XIZMATLAR SOHASIDA RAQAMLI TEXNANOLOGIYALARNI QO'LLASH	97-103
<i>Содиқов Анвар</i> ЎЗБЕКИСТОН ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИ ИСТИҚБОЛЛАРИНИ КЎП ОМИЛЛИ ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛЛАР АСОСИДА БАҲОЛАШ ВА МУҚОБИЛ СЦЕНАРИЙЛАРИНИ АНИҚЛАШ...	104-116

Norov Asror Egamberdiyevich, Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich
O‘ZBEKISTONDA DOKTORANTURA FAOLIYATI YO‘LGA QO‘YILGAN OLIY TA‘LIM VA ILMIY
TADQIQOT MUASSASALARI 117-122

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Эшонкулова Нуржахон Абдужабборовна
ГЛОБАЛЛАШУВ ШАРОИТЛАРИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ:
ИЖТИМОЙ-ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛ 123-130

Khalilova Shakhlo Abdurashitovna
IBN SINA AND HIS CONTRIBUTION TO SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION: RETHINKING
THE HERITAGE OF EASTERN THINKERS 131-136

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Saidov Hakim G‘ofurovich
VATANPARVARLIK VA MILLIY G‘URURNING FALSAFIY KATEGORIAL NEGIZLARI 137-141

Jabborov Jamshid Azimovich
MA‘NAVIY EHTIYOJLAR JAMIYAT MA‘NAVIY HAYOTINING TARKIBIY QISMI
SIFATIDA 142-148

Coatov Fayram
БАЙРАМЛАР – МИЛЛАТНИНГ ОЛИЙ ҚАДРИЯТИ 149-156

Raxmatova Xolidaxon Xolikovna
NAQSHBANDIYLAR EHTIROMIGA SAZOVOR BUYUK ZOT 157-161

Wang XiaoYu
AN ANALYSIS OF THE MYTHICAL PATTERNS IN ULYSSES FROM THE PERSPECTIVE OF
ARCHETYPE THEORY 162-170

Mamadkulova Kamila Abdukhalikovna
FEATURES OF 19th CENTURY LITERATURE: ROMANTICISM AND REALISM 171-175

Aripova Saodat Taxirovna
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA KONCHILIK LEKSIK BIRLIKLARINING LEKSIK-SEMANTIK
XUSUSIYATLARI 176-181

Xudoyqulov Behzod Abbosovich
ITALYAN TILIDAGI FRAZEOLGIK IBORALAR TARJIMASI VA ULARNING O‘ZBEK TILIDAGI
EKVIVALENTLARI 182-187

Mavlonova Gulnora Abdig‘ani qizi
ADABIYOTDA QO‘LLANILGAN EVFEMIZMLAR (ROMAN VA SHE‘RIYAT) MISOLLAR
BILAN 188-192

Tuxtayeva Dildora Zokirovna, Izzatilloeva Sevinch Nusratilloevna
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA “YAXSHILIK” KONSEPTINI IFODALOVCHI MAQOLLARNING
MILLIY-MADANIY XUSUSIYATLARI 193-197

Djurayeva Orzigul Gafurovna
QAXXOR BAXSHI RAHIMOV IJODINING O‘RGANILISHI 198-204

Gafarova Shahnoza Hayrullayevna
TIL VA TA‘LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR 205-209

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР*Исломқулова Шоҳсанам Ваҳобжон қизи*ВРАЧНИНГ КАСБИЙ ЖАВОБГАРЛИГИНИ СУҒУРТА ҚИЛИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ
ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ ОМИЛЛАРИ ВА ЗАРУРИЯТИ ..... 210-215*Sarvinov Sunnatillaeva*PROCEDURAL CHALLENGES IN THE REGULATION OF ABUSE OF DOMINANT POSITION IN
UZBEKISTAN ..... 216-222**13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ***Soliyev Ibodulloxon Ismatullayevich*FACTORS AFFECTING THE EFFICIENCY OF REFORMS IN THE MANAGEMENT SYSTEM OF
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS ..... 223-233*Shokirov Po'lat*TALABALARGA ATLETIK GIMNASTIKA MASHG'ULOTLARINI JOZIBADORLIGINI OSHIRISHING
USLUBIY ASOSLARI ..... 234-238*Begmatova Dilnoza Muxtarovna*JAHON MIQYOSDA TA'LIM JARAYONI SUBYEKTLARIDA MADANIY IMMUNITETNI
SHAKLLANTIRISH TENDENSIYALARI ..... 239-243*To'rayev Panji To'xtayevich*MILLIY KURASH MASHG'ULOTLARIDA UMUMIY JISMONIY TAYYORGARLIKNI TASHKIL
ETISH VA SHAKLLANTIRISH ..... 244-248*Axmedova Nafisa Isaxodjayevna, Azamatov Abdullo Isaxo'ja o'g'li, Lutfullina Rumiya Anvarovna*OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAKULTETLARI TALABALARI
UCHUN ANTIDOPING QOIDABUZARLIKLARINING OLDINI OLISH MEKANIZMINI
YARATISH ..... 249-256*Egamberdiyev Javlonbek*TA'LIM MUASSASALARIDA MA'NAVIY-MA'RIFIY ISHLARNI TASHKIL QILISH VA UNING
ILMIY-USLUBIY ASOSLARI ..... 257-260*Kenjaboev Abdisalim Erkaboevich*ZAMONAVIY TA'LIM- TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGIK RAHBARNING
KOMPETENTLIGI 261-265

Xudoyqulov Behzod Abbosovich,
Mustaqil izlanuvchi, O'zDJTU
behzod_xudoyqulov@dtpi.uz

ITALYAN TILIDAGI FRAZEOLOGIK IBORALAR TARJIMASI VA ULARNING O'ZBEK TILIDAGI EKVIVALENTLARI

Annotatsiya. Frazeologik birliklarni tarjima qilish murakkab amaliy jarayon bo'lib, bu tarjimondan alohida mahorat talab etadi. Bundan tashqari, aksariyat frazeologizmlar milliy xususiyatga ega bo'lgani uchun, ularning muqobil variantlarini topish tarjimonlar uchun muhim amaliy vazifa hisoblanadi. Jumaladan italyan tilida ham shu kabi xususiyatlarga ega frazeologik iboralar mavjuddir. Ushbu maqolada italyan tilidagi frazeologik iboralarning tarjimasi va muqobillari tegishli misollar misollar orqali tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: italyan tili, frazeologiya, frazeologik ibora, tarjima, ko'chma ma'no.

Khudoykulov Bekhzod Abbosovich,
Independent researcher, UzSWLU

TRANSLATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS INTO ITALIAN AND THEIR EQUIVALENTS INTO UZBEK LANGUAGE

Abstract. Translation of phraseological units is a complex process that requires special linguistic approaches from the translator. In addition, most phraseological units usually are formed from national sayings and the research for their equivalents is an important and complex practical task for translators. This article analyzes the translation and equivalents of phraseological expressions in Italian.

Key words: Italian language, phraseology, phraseological expression, translation, figurative meaning.

Худойкулов Бехзод Аббосович,
Самостоятельный соискатель, УзГУМЯ

ПЕРЕВОД ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ НА ИТАЛЬЯНСКИЙ ЯЗЫК И ИХ ЭКВИВАЛЕНТЫ В УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация. Перевод фразеологизмов – сложный практический процесс, требующий от переводчиков особых навыков. Кроме того, поскольку большинство фразеологизмов имеют национальный характер, поиск их эквивалентных вариантов является важной практической задачей переводчиков. В данной статье анализируются перевод и эквиваленты фразеологизмов в итальянском языке.

Ключевые слова: итальянский язык, фразеология, фразеологизмы, перевод, переносное значение.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI1Y2024N25>

Kirish. Tarjimaning asosiy vazifasi o'zga til vositalari yordamida asliyatning shakl va mazmun birligini qayta yaratishdan iborat ekan, bu mas'uliyat tarjimondan badiiy asarning milliy xususiyatini to'liq talqin etishni talab etadi.

Tarjimaning funksional maqomi asliyatning struktural hamda semantik bir xilligi bilan mustahkamlanadi. Tarjimon mualliflik huquqini buzishi mumkin bo'lgan izoh va ilovalarni iloji boricha o'z matnida qo'llamaslikka harakat qilishi lozim. Tarjimaning tarkibiy tuzilishida asl manba matnning quyidagi xususiyatlariga e'tibor qaratilishi lozim: a) bayon qilish ketma-ketligi; b) matndagi alohida bo'laklar tartibi o'zgartmasligi. Bulardan ko'zlangan maqsad tarjimadagi har bir bo'lakning asliyatdagi tegishli qismi bilan iloji boricha o'xshashligini ta'minlash va har qanday bir xillikning buzilishi asliyatda aks etgan ma'noni aniqroq ko'chirishga bo'lgan ehtiyoj natijasidir. Tarjimon tomonidan bayon qilish yoki izohlash tartibini o'zgartirishga faqat to'g'ridan-to'g'ri, bevosita tarjima imkoni bo'lmaganda yo'l qo'yiladi. Tarkibiy o'xshashlik tarjima matnning tegishli qismida asliyatning qaysi elementlari mavjud yoki mavjud emasligi, qaysi element qo'shilganligi yoki tushirib qoldirilganligi hamda ularning muvofiqligini aniqlash imkonini beradi. Boshqacha aytganda, tarkibiy o'xshashliklar asliyat matnining eng kichik bo'laklarini ham tarjimada tushirib qoldirilishiga yo'l qo'ymaydi. Asl manba matn tarjimasidagi eng muhim narsa – bu mazmuniy o'xshashlikdir. Unda tarjima matn asliyat matn bilan bir xil mazmun kasb etadi deb hisoblanadi. Manba matn orqali uzatilgan ma'lumot bilan tarjima matn sifatida qabul qilingan ma'lumot o'rtasida farq mavjudligi to'liq ma'lumot almashish imkoniyatining cheklanishiga sabab bo'ladi. Manba va tarjima matn o'rtasidagi semantik bir xillik ma'no muqobillarining turli darajalariga asoslanadi. Tarjimon, odatda, asl manba matnga yaqin birliklardan foydalanishga harakat qiladi. [1,6 b.]

Frazeologik birliklarni tarjima qilish jarayoni oson kechmaydi, chunki bu jarayon bir nechta omillarni o'z ichiga oladi. Bular so'zlarning turli xil bog'lanishi, omonim, sinonim va frazeologik birliklarning turli ma'noni ifodalashi, polisemiya va boshqalardir. Bulardan tashqari, frazeologik birliklarda muayyan xalqqa mansub uslubiy bo'yoqdorlik mavjudki, bu ba'zi tillarda uchramasligi ham mumkin. [1,118 b.]

Asosiy qism. Italyan tilidagi frazeologik iboralarning tarjimasini va muqobillarini o'rganish davomida, ularni so'zma-so'z tarjimasini va ibora sifatidagi asl ma'nolari o'rtasidagi farqlar quyidagi misollar orqali tahlil qilindi:

Affogare in un bicchier d'acqua — So'zma – so'z tarjimada, Bir stakan suvda cho'kmoq deb tarjima qilinadi, Ibora: Juda oddiy masalalarni ham hal qila olmaydigan/Osongina shoshib, vahimaga tushib qoladigan ma'nolarida ishlatiladi.

Andare a letto con le galline — So'zma – so'z tarjimada, Tovuqlar bilan uyquga ketish deb tarjima qilinadi. Ibora: Erta uxlashga borish ma'nosida ishlatiladi. Masalan: “Stasera devo andare a letto con le galline perché domattina devo alzarmi all'alba” — Bugun ertaroq uxlashim kerak. Chunki ertaga erta tongda uyg'onishim/turishim kerak.

Andare in brodo di giuggiole — So'zma – so'z tarjimada, Jujubu bulyoniga borish deb tarjima qilinadi. Ibora – Juda baxtli va haqiqatdan xursand bo'lish. Masalan: “Quando ho detto a mamma che l'avrei portata all'opera, è andata in un brodo di giuggiole” – Men oyimni Operaga olib borishimni aytganimda, u juda xursand bo'ldi.

Andare per la maggiore – Juda mashhur bo'lmoq. Masalan: “La cucina giapponese va per la maggiore in questo periodo” – Bu davrda yapon oshxonasi juda mashhur hisoblanadi.

Alla carlona – O‘ziga xos e‘tibor bilan qilinmagan/bajarilmagan narsa. Masalan: “Come ti sembra questo vestito, mamma?” “Mi sembra un po‘ fatto alla carlona” - Oyi, bu ko‘ylak haqida qanday fikrdasiz? Menga, uncha yaxshi e‘tibor bilan bichilmagandek tuyulyapti.

Alla chetichella — Ibora – Yashirincha, pinhona ma‘nolarini beradi.

A casa del diavolo — So‘zma – so‘z tarjimada, “shaytonning uyiga” deb tarjima qilinadi, Ibora sifatida — Uzoq joyni anglatadi. Masalan: “Men qidirayotgan kitobni topishim uchun juda uzoqqa borishim kerak”

A casaccio – Tasodifiy, e‘tiborsizlik bilan. Masalan: “Ho fatto la spesa a casaccio e adesso non ho gli ingredienti che mi servono per cucinare la cena!”

– Men e‘tiborsizlik bilan xarid qilganim tufayli, kechki ovqat tayyorlashga kerakli mahsulotlar yetishmayapti.

Acqua in bocca — So‘zma – so‘z tarjimada, og‘izda suv deb tarjima qilinadi, Ibora sifatida Birovga biror narsani aytmaslik, sir saqlash ma‘nolarida ishlatiladi. Masalan: “Mario e Paola se ne sono andati dalla festa alla chetichella, nessuno li ha visti” – Mario bilan Paola yashirincha bayramga borishdi, hech kim ularni ko‘rmay qoldi.

All’acqua di rose – Bu ibora — Yuzaki, e‘tiborsizlik bilan bajarilgan ma‘nolarini ifodalaydi. Masalan: “Come ti è sembrata la lezione di filosofia?” “Secondo me è stata un po‘ all’acqua di rose, il professore non ha spiegato molto in dettaglio” — Falsafa darsi haqida qanday fikrdasan? Ozigina yuzaki bo‘ldi, o‘qituvchi hijjalab tushuntirmadi.

Altro giro, altro regalo - So‘zma so‘z tarjimada, Yangi bir etap, yangi bir sovg‘a deb tarjima qilinadi. Ibora – Biror narsani qayta va qayta bajarishingiz kerak bo‘lganda ishlatiladi.

Alzare il gomito — So‘zma so‘z tarjimada, Tirsagini ko‘tarmoq deb tarjima qilinadi. Ibora – Juda ko‘p ichish degan ma‘noda ishlatiladi. Masalan: “Tua sorella ha alzato un po‘ il gomito, ieri sera” “Lo so, quando è arrivata a casa non riusciva a salire le scale” — Singling kecha kechqurun ichgan ekan, bilaman kecha uyga kelganida zinadan chiqa olmagan.

Alzare i tacchi — So‘zma so‘z tarjimada, Poshnasini ko‘tarmoq deb tarjima qilinadi. Ibora – Jo‘namoq, jo‘nab ketmoq ma‘nolarida ishlatiladi.

Masalan: “Non mi piace più questa festa, è meglio che alziamo i tacchi e andiamo a casa” – Menga bu bazm yoqmayapti, uyga ketsak yaxshi bo‘lardi.

Andare a rotoli – Ibora – yomon bo‘lish, yomon tarzda tugash ma‘nolarida ishlatiladi. Masalan: “Io e mio marito eravamo molto innamorati, ma il matrimonio è andato a rotoli dopo pochi mesi” - Men va turmush o‘rtog‘im juda yaxshi ko‘rishgandik, lekin bir-ikki oydan keyin yomon bo‘ldi.

Andare in bianco — So‘zma so‘z tarjimada, ‘Oq ranga borish’ deb tarjima qilinadi. Ibora, Rad etilmoq, rad javobini olmoq ma‘nolarida ishlatiladi. Masalan: “Il mio amico Massimo ci prova con tutte le ragazze, ma va sempre in bianco” – Do‘stim Massimo har doim qizlar bilan munosabat o‘rnatishga urinadi, lekin har doim rad javobini oladi.

Andare in visibilio – Ibora, Zavqlanmoq/jo‘shqinlikda bo‘lmoq ma‘nolarida ishlatiladi. Masalan: “Mia mamma è andata in visibilio quando le ho detto che ho preso dieci di matematica” – Matematikadan o‘n ball olganimni aytganimda, Oyim juda zavqlanib ketdi.

Arrampicarsi sugli specchi — So‘zma so‘z tarjimada, ‘Ko‘zguga chiqmoq’ deb tarjima qilinadi. Ibora, Faktlarni inkor etish va ularni e‘tiborsiz qoldirish, hatto yolg‘on gapirish ma‘nolarida ishlatiladi. Masalan: “Smettila di arrampicarti sugli specchi e raccontami cosa è successo veramente” – Yolg‘on gapirishni to‘xtatgin, menga rostdan nima bo‘lganini so‘zlagin.

Attaccare bottone – Iboralar – O‘zi tanimagan kishisi bilan gaplashmoq/suhbatni boshlamoq ma‘nolarida ishlatiladi. Masalan: “Al parco c’era un tipo che voleva attaccare bottone e me ne sono andata ” – Parkda qandaydir bir kishi menga gapirmoqchi bo‘ldi, shunda men ketib qoldim.

Avere il bernoccolo per... — Bu iboralar, biror narsaga ma‘lum bir talanti bo‘lmoq ma‘nosida ishlatiladi. Masalan: “Mio fratello ha un’azienda di grande successo, ha proprio il bernoccolo per gli affari” – Akamni muvaffaqiyatga erishgan firmasi bor, u ofis ishiga/biznesga chindan ham talantli.

Avere il magone – Xafa/g‘amgin bo‘lish. Masalan: “Domani devo tornare al lavoro e ho il magone al pensiero!” – Ertaga ishga qaytishim kerak, shuni o‘ylab xomushman.

Avere il sale in zucca – Boshingda tuzing bor deb tarjima qilinadi. Iboralar, Aqlli ma‘nosida ishlatiladi. Example: “Non mi preoccupo quando esci con Marta perché lei ha sale in zucca e non fa sciocchezze” – Marta bilan chiqsang xavotirlanmayman, chunki u aqlli va ahmoqlik qilmaydi.

Avere il sangue blu – So‘zma – so‘z tarjimada, ‘ko‘k qoni bo‘lmoq’ tarzida bo‘ladi. Iboralar, Oliy zotli, aristokrat ma‘nolarida ishlatiladi. Masalan: “Ieri sono stato a una festa dove c’erano molte persone di sangue blu” – Kecha men ko‘p aristokratlar qatnashgan bazmga bordim.

Avere l’argento vivo addosso – Jo‘shqin, faol kishi/to‘xtamasdan harakatlanib turadigan bola kabi ma‘nolarda ishlatiladi. Masalan: “Marco non sta mai fermo, ha l’argento vivo addosso!” – Marko hech tinmaydi, u jo‘shqin, tinmas.

Avere le fette di prosciutto sugli occhi – So‘zma – so‘z tarjimada, ‘ko‘zlarida cho‘chqa go‘shti bo‘lish tarzida bo‘ladi. Bu iboralar, haqiqatan ham ravshan, hammaga ma‘lum bo‘lgan narsani ko‘rmaslik yoki bilmagandek ko‘rsatishni anglatadi.

Masalan: “Menga qara, men singling meni sevmasligini bilaman, bu menga ma‘lum bo‘lib turgan narsa”.

Avere orecchio – Iboraning ma‘nosi, Musiqaga (chalishga) yaxshi, Qulog‘i ohangni yaxshi ilg‘aydigan tarzida bo‘ladi. Masalan: “Sei bravissimo a suonare, hai proprio orecchio!” – Sen rostdan ham yaxshi chalasan, musiqaga yaxshisan.

Avere una faccia da pesce bollito/lesso – Bu iboraning ma‘nosi quyidagicha: Yuzi ifodasiz, ma‘nosiz bo‘lish. Masalan: “Cosa c’è? Cos’è quella faccia da pesce bollito?” – Nima bo‘ldi? Bu qanaqa ifodasiz yuz (ma‘nosiz qarash).

Avere una gatta da pelare – So‘zma-so‘z tarjimasi. Silab- siypalaydigan mushugi bo‘lmoq. Iboralar, Biror kishining, yechimini topish kerak bo‘lgan masalasi, muammosi bo‘lish; ma‘nosida ishlatiladi. Masalan: “Oggi è stata una giornata difficile in ufficio, avevo un sacco di gatte da pelare!” — Offisda bugun qiyin ish kuni bo‘ldi, ko‘p hal qiladigan ishlar/muammolar bor edi.

Avere un occhio di lince – So‘z – so‘z tarjimada, Silovsinning ko‘ziga ega bo‘lmoq/Ko‘zlari silovsinnikidek bo‘lmoq tarzida ifodalanadi. Iboralar, Ko‘rishi yaxshi, ko‘zi o‘tkir ma‘nosida ishlatiladi. Masalan: “Hai letto cosa c’è scritto su quel cartello?” “Mamma mia, che occhi di lince, io non vedo neanche il cartello!” — Bu qog‘ozga nima yozilganini o‘qidingmi? Voy, ko‘zing buncha o‘tkir, men hattoki qog‘oz matnini ko‘rmayapman.

Averne fin sopra i capelli – Iboralar quyidagi ma‘noni ifodalaydi: Biror narsaga boshqa toqat qila olmaslik, joniga tegish. Masalan: “Gitarang jonimga tegdi! Gitara chalishdan boshqa narsa qilolmaysanmi, bunga boshqa toqat qila olmayman!”

Bagnato come un pulcino – Ibora ma’nosi – Jo’jadek nam, juda xo’l, ivigan tarzida ishlatiladi. Masalan: “Oggi pioveva fortissimo e sono arrivato a casa bagnato come un pulcino ” – Yomg’ir kuchli yog’ayotgandi va men uyga jo’jadek ivib/xo’l bo’lib keldim.

Bastian contrario -Iboraning ma’nosi quyidagicha: Teskari qarash/fikr, Boshqalarning fikriga/ishiga qarama-qarshi fikr. Masalan: “Non ti va mai bene niente, sei proprio un bastian contrario ” – Senga hech narsa yoqmaydi, sen boshqalarga nisbatan teskari fikrlaysan.

Battere la fiacca – Iboraning ma’nosi: Dangasa bo’lish. Masalan: “Smettila di battere la fiacca e vieni ad aiutarmi. Dobbiamo preparare tutti gli ordini entro le cinque!” – Dangasaligingni qo’y, yordamga kel. Buyurtmalarni soat 5:00 gacha tayyorlashimiz kerak.

Bruciare le tappe – Bu ibora quyidagicha ifodalanadi: (Shoshilib) Maqsadga tezda erishish (ko’p vaqt sarflamasdan). Masalan: “Mia mamma mi ha sempre detto di non bruciare le tappe e di godermi l’adolescenza senza aver fretta di diventare grande ” — Oyim menga shoshilmaslikni va kata bo’lishga shoshilmasdan yoshlikdan rohatlanish kerakligini har doim aytadi.

Cambiare le carte in tavola – So’zma – so’z tarjimada, Stol ustidagi kartani almashtirish; tarzida bo’ladi. Ibora ma’nosida: Biror mavzu haqidagi fikringni birdan/to’satdan o’zgartirish. Biror mavzu haqidagi fikringizni birdaniga o’zgartirganingizda ishlatiladi. Masalan: “Io non ho voglia di fare Natale con i tuoi ” “Adesso non cambiare le carte in tavola, avevi detto che eri d’accordo!” – Senikilar bilan Yangi yilni nishonlamoqchimasman. Hozir endi fikringni o’zgartirma, avval rozi ekanligingni aytgan edingku!

Capitare a fagiolo – Biror narsaning o’z vaqtida sodir bo’lishi; Masalan: “L’offerta di un nuovo lavoro è capitata a fagiolo, avevo proprio bisogno di un cambiamento” – Yangi ishga taklif vaqtida bo’ldi. Aynan hozir ishni o’zgartirishga zaruratim bor edi.

Cascarci come una pera cotta – So’zma – so’z tarjimada, Pishgan nok kabi tushish,to’kilish; tarzida bo’ladi. Ibora ma’nosida, kimdir yolg’on gapirganda va siz darhol unga ishonganda ishlatiladi. Masalan: “Mio marito mi ha raccontato di essere andato a trovare sua mamma a Roma e ci sono cascata come una pera cotta. Purtroppo, era una bugia” – Turmush o’rtog’im Rimga – oyisini ko’rgani borishini aytgandi va men ishongandim. Afsuski, bu yolg’on edi.

Cascare dal pero – So’zma-so’z tarjimada: Nok daraxtidan tushish; tarzida bo’ladi. Ibora, ilgari tushunmagan/xabardor bo’lmagan, aniq narsadan xabardor bo’lish; ma’nosida ishlatiladi. Masalan: “Quando gli ho detto che doveva fare ancora tre esami per potersi laureare, è cascato dal pero” — Bitirish uchun yana uchta imtihon topshirishi kerakligi aytganimda, u bundan xabardor emasdek tutdi o’zini.

C’entra come i cavoli a merenda! – So’zma so’z tarjimada quyidagicha bo’ladi: “Tushdan keyingi nonushta uchun karamga o’xshagan nimadir bor’. Ibora: O’z joyiga mos tushmagan narsa/ boshqa narsaga aloqasi bo’lmagan bir narsa; ma’nolarida ishlatiladi. Masalan: .“Come sta questa borsa con il mio outfit?” “C’entra come i cavoli a merenda ” — Bu sumka (menga) kiyinish uslubimga qanday turibdi? Unga mos tushmagan.

Cercare con il lanternino – So’zma-so’z tarjimada, Fonar bilan qidirmoq; deb tarjima qilinadi. Ibora sifatida ma’nosi: Juda e’tiborlilik bilan/ehtiyotkorlik bilan izlash/qidirish. Masalan: “Non si trova un idraulico da nessuna parte. Bisogna proprio cercarlo con il lanternino” – Hech bir yerdan chilangar topilmayapti. Sen uni yanada yaxshi e’tibor bilan izlashing kerak.

C'è un tempo da lupi – So'zma – so'z tarjimasi: Bo'rilarning ob-havosi.

Ibora sifatidagi ma'nosi:Yomon/qo'rqinchli ob-havo. Masalan: “Dove te ne vai con questo tempo da lupi?” “Devo andare a prendere mia mamma alla stazione” — Bunday yomon ob – havoda qayerga ketyapsan? – Oyimni vokzaldan olib kelishim kerak.

Che pizza che sei! – So'zma-so'z tarjimada quyidagicha bo'ladi: 'Sen qanaqa pizzasan. Ibora sifatida esa, Zerikayotgan kishiga nisbatan ishlatiladi. Masalan: “Mi sto annoiando, torniamo a casa?” “Mamma mia, che pizza che sei!” – Men zerikyapman, uyga qaytamizmi? – Ey, qanday zerikarlisan!

Mazkur frazeologik iboralar orasida faqat ayrimlarining boshqa tillarda muqobil variantlari borligini ko'rishimiz mumkin. Qiyoslab o'rganilayotgan tillardagi frazeologik iboralar tarjimasi va mavjud muqobillarini tahlil etish chet tilini va tarjima sohasini mukammalroq o'rganishga xizmat qiladi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Rahimov G'. Tarjima nazariyasi va amaliyoti: darslik-majmua / Toshkent: «O'zbekiston milliy entsiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, 2016. – 176 b.
2. Gianluca Aprile .Italiano per modo di dire//Alma Edizione 2008.
3. Lapucci C. Dizionario dei modi di dire della lingua italiana, 1st ed., 1990, Milano.
4. Quartu B. M. Dizionario dei modi di dire della lingua italiana, 4th ed., 2000, Milano.
5. Vladimir Kovalev. il Kovalev, Dizionario Russo-Italiano Italiano-Russo. Quarta edizione. Collana: I grandi dizionari 2014.
6. <https://dictionary.reverso.net/italian-english/>
7. <https://en.bab.la/dictionary/italian-english/>
8. <https://dizionario.internazionale.it/parola/cercare-con-il-lanternino>
9. <https://learnamo.com/espressioni-italiane-centenarie/>
10. https://www.lexilogos.com/english/italian_dictionary.htm

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/1 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).